

7/12

Բարեկամություն

Կապույտ գիր . . .

329

F - 34

Կ. Պոլս

1920

EB 2001

EB 2001

9752

ԲԱՐԵՓՈՒՈՒԱԾ
ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ԹՈՒՐԳԻՈՅ

Ընկերվարական Կուսակցության

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպ. ք. Փափագեան Եղբ. Պապայի հրատարակչություն

1920

329

Բ-34

328

F-34

300

1358-44

Բարեփոխում Կանոնագիր ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Սոյն կանոնագիրը օրինակն է այն եկրֆի կանոնագրին որ 29 Յուլիս 1919ին Կ. Գոյսոյ մէջ գումարնաւ Ընդհանուր ժողովին մէջ խնդրագրում եւ ընդունում ըրաւոր 31 Հոկտեմբեր 1920ին գումարնաւ Ընդհանուր Ժողովին (Գոնկրե) կողմէ ալ բարեփոխում է:

Ընկերվարական Կուսակցութեան Երեսփոխանական Ժողովոյ մէջ գանձող երեսփոխանները միւս Կուսակցութեանց երեսփոխաններուն հանդէպ միացող խմբակցութեան դիրք մը պիտի ունենան:

Սոյն միացեալ խմբակցութիւնը զրամատէր դասակարգին ամէն կերպ բռնակալութեան մասին կառավարութեան գէմ պիտի բողոքէ եւ Պիւտճէին բոլոր գաղտնի վճարումները պիտի մերժէ: Ընկերվարական երեսփոխանները Կուսակցութեան կողմէ առանց արտօնութիւն առնելու ոչ մէկ քաղաքական եւ տնտեսական ձեռ-

2010

նարկ պիտի կարենան ընել: Երեսփոխանական ժողովին մէջ միացող խմբակցութիւնը բանւորներուն քաղաքական իրաւունքները և ազատութիւնը և գործաւորներուն գոյութիւնը բարւոք վիճակի մը պիտի հասցնէ և միևնոյն ժամանակ իւր ջանքերը պիտի յաւակցնէ գործադրութեան գնելու համար այն բարեփոխումները որ պիտի գերացնեն դասակարգային պայքարը: Իւրաքանչիւր երեսփոխան ենթակայ է կուսակցութեան որոշումին՝ թէ երկրին մէջ իր արարքներուն թէ բոքականտի գործողութեան և թէ վերջապէս Ընկերվարութեան վերաբերող իր ամեն կերպ շարժմանց մասին:

Յօդուած 1.— Կուսակցութեան անունը «Թուրքիոյ Ընկերվարական Կուսակցութիւն» է: Հիմնադիրը Ընկեր Հիւսէյին Հիլմի կուսակցութեան ցկեանս տեւական նախագահն է:

Յօդուած 2.— Կուսակցութեան հիմնադիրները ուղղակի կերպով կըստանձնեն կուսակցութեան քաղաքականութեան և ընդհանուր գործառնութեանց կարգադրութիւնը և վարչութիւնը և անոնցմէ ծագած պատասխանատուութիւնը, հինգ տարի չըջանով: Այս հիման վրայ մասնաճիւղի կազմութեան Գլուխին 14րդ յօդուածը, մասնաճիւղի պաշտօններուն Գլուխին 23րորդ յօդուածը և կեդրոնական վարչութեան Գլուխին 33րորդ յօդուածը նոյնպէս հինգ տարի չըջանով ընդունուած են և նոյն յօդուածներուն այս տրամադրութիւնը վերոյիշեալ ժամանակամիջոցին մէջ դումարուելիք ընդհ. ժողովին մէջ (Պատգամաւորական ժողով) ին մէջ (Գօնթիւն) ալ պիտի քննուի և ոչ ալ պիտի բաժնոթուի:

Յօդուած 3.— Ասոնցմէ զատ տրամադրութեանց փոփոխումը կրնայ ըլլալ միմիայն Ընդհանուր Ժողովի միջոցաւ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՄՈՒՆԻ

Յօդուած 4.— Կուսակցութեան անդամակցող ընկերները պէտք է գրաւոր կերպով խոստանան և պահովցնեն թէ կուսակցութեան ծրագիրը և ներքին կանոնադիրը ընդունած են և անոնց տրամադրութեանց բացարձակապէս համաձայն պիտի վարուին. պէտք է նաև ուրիշ ո և է կուսակցութեան կամ ընկերակցութեան հետ իրենց յարաբերութիւնը խզեն:

Յօդուած 5.— Ասկէ զատ, պէտք է ունենալ վկայագիր մը կուսակցութեան անդամներէն միոյն կողմանէ յայտարարող թէ շահագիտութեամբ, խարերայութեամբ, զեղծարարութեամբ, գողութեամբ, կաշառքով, պատերազմի դրդումով, ոճիրով և ուրիշ ո և է թերութեամբ և յանցանքով ամբաստանեալ չեն և բարի վարքով և առաքինի կեանքով օժտուած են: Պէտք է նոյնպէս 3—5 չափի վրայ իւր կենդանագիրքէն երեք օրինակ յանձնեն:

Յօդուած 6.— Կուսակցութեան ամէն անդամներուն ալ վաւերագիրը միմիայն կեդրոնական վարչութեան կողմէ կը տրուի. Կեդրոնական վարչութեան պաշտօնական կնիքը և ընդհանուր նախագահին ստորագրութիւնը չը կրող վաւերագիրները կեղծ են:

Յօդուած 7.— Ամէն անգամ, իւր անձնական փափաքին և դրամական կարողութեանը համեմատ մէկ

69832 - Վ. 7.

344 - 82

ոսկիէն պահաս չըլլալու պայմանաւ, կուսակցութեան մէջ ընդունուելու տառն մուտքի գին մը, կը վճարէ. նոյնպէս 20 դրուէն վար չըլլալու պայմանով ամսավճար մը տալ պէտք է խոստանայ անպատճառ: Ամսական վճարումները երեք ամիս շարունակ չը վճարողները կուսակցութենէն կը վտարուին:

Յօդուած 8.— Կուսակցութեան սկզբունքին, ծրագրին և ներքին կանոնադրին հակառակ վարուողները և եկամուտին զեղծումով վնասողները անմիջապէս կուսակցութենէն կ'արտաքսուին և այգպիսիներուն մասին օրինական հետապնդում կը կատարուի:

Յօդուած 9.— Կեդրոնական խորհուրդներու և մասնաճիւղերու մէջ խաղաժողութեամբ կամ բարոյականի հակառակ գործքերով պարապիլ բացարձակապէս արգիլուած է, սենեկապանը, սրճեփը և այլն պէտք է անպայման կուսակցութեան ընկերներէն ըլլան:

Յօդուած 10.— Ընկերներուն գոյութիւնը կուսակցութեան համար նկատողութեան արժանի և թանկագին է, այսպէս ամէն ընկեր եթէ փորձանքի մը կամ զրկանքի մը ենթակայ ըլլայ, իրեն վերաբերող մասնաճիւղին օգնութիւնը խնդրելու իրաւունք ունի, փոխադարձաբար մասնաճիւղերն ու կեդրոնական խորհուրդները այսպիսի պարագաներու մէջ ընկերներուն օգնութեան համեմուտ և կամ անոնց գործերուն գիւրութիւն տալու պարտական են:

Յօդուած 11.— Իւրաքանչիւր ընկեր, կուսակցութեան կողմէն իրեն յանձնուած պաշտօնը կէտ առ կէտ կատարելու պարտական է: Իրենց ասպարէզին

մէջ կուսակցութեան կարեւոր ծառայութիւններ, մատուցանող ընկերներուն մահուան պարագային, կուսակցութիւնը անոնց ընտանիքին իր նիւթական և բարեյական օգնութիւնը և պաշտպանութիւնը երբէք չպիտի զլանայ:

Յօդուած 12.— Մայիս 1ի օրը բանուորական միութիւններու և հողագործներու տօնական մէկ օրը ըլլալուն առթիւ Միութեան բոլոր անդամները տօնին պատշաճ իրենց միջավայրերու մէջ ցոյցեր պիտի կազմակերպեն:

ՄԱՍՆԱՃԻՒԳԵՐՈՒ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Յօդուած 13.— Մասնաճիւղ չեղած տեղերը, առնուազն հինգ հոգիէ բաղկացեալ խումբ մը, կեդրոնին արտօնութեամբ և հաւանութեամբ նոյն տեղւոյն վրայ մասնաճիւղ մը կրնայ կազմակերպել և բանալ: Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ իր պաշտօնական կնիքը անպատճառ կեդրոնական վարչութենէն կ'ստանայ:

Յօդուած 14.— Մասնաճիւղի գիւանը կը կազմեն երկու անդամ և կեդրոնական վարչութենէն ընտրուած և կամ անուանուած մէկ նախագահ, մէկ քարտուղար և մէկ գանձապետ:

Յօդուած 15.— Իւրաքանչիւր մասնաճիւղի և կեդրոնական Խորհուրդի մէջ կը գտնուի մէկ գործօն մարմին մը որուն անդամոց պաշտօնը որոշուած և բացատրուած է գործօն Մարմիններու յատուկ կանոնագրին մէջ:

Յօդուած 16.— Մասնաճիւղի գանձապետներէն պէտք է առնել հաստատուն երաշխաւորադիր դոր փութով պէտք է ղրկել Կեդրոնական Վարչութեան :

Յօդուած 17.— Եթէ մասնաճիւղին և Կեդրոնական Խորհուրդին դրամը 50 ոսկիէն աւելի է, այն աւելի դրամը հետեւեալ պայմաններով դրամատան կը յանձնուի :

Ա.— Մասնաճիւղը և կամ Կեդր. Խորհուրդը, երբ կը գտնուի Կեդր. Վարչութեան մօտակայ տեղ մը, յիսուն ոսկիէն վեր եղող գումարը դրամատան կը յանձնուի գրով մը որ պէտք է կրէ Կեդրոնական Վարչութեան պաշտօնական կնիքը և ընդհանուր նախագահին ընկեր Հիւսէյին Հիւմիի ստորագրութիւնը, նոյն Մասնաճիւղին պաշտօնական կնիքը և գանձապետին ստորագրութիւնը, և ի պահանջել հարկին յիշեալ գումարը նոյն կնիքներով և ստորագրութիւններով կը ստացուի : Մասնաճիւղի գանձապետներէն միոյն ու և է կերպով հեռացման պարագային, սոյն գլուխին երկրորդ որ է 14րդ յօդուածին համեմատ, ինչպէս որ նախագահ, քարտուղար և գանձապետներուն անուամբ Կեդր. Վարչութեան իրաւասութիւնը և պաշտօնն է, նոյնպէս ալ նոր գանձապետին ստորագրութիւնը Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ կը ներկայացուի դրամատան, որն որ պէտք է ճանչնայ և ընդունի միայն նոր ստորագրութիւնը :

Բ.— Մասնաճիւղը եթէ կը գտնուի Կեդրոնական Վարչութենէն հեռու տեղ մը, գումարի մը դրամատան յանձնումը կը կատարուի նոյն մասնաճիւղին պաշտօ-

նական կնիքով միատեղ նախագահին, քարտուղարին և գանձապետին ստորագրութեամբ և նոյն կնիքով և ստորագրութիւններով Կեդրոնական Վարչութեան հաւանութիւնը տանելէ յետոյ, դրամատունէն կ'ըստացուի : Մասնաճիւղին նախագահը, քարտուղարը և գանձապետը փոխուելուն կամ անոնց հրաժարմանը պարագային, նոյնպէս սոյն գլուխին 2րդ որ է 14րդ յօդուածին համեմատ նոր ընտրուած նախագահին, քարտուղարին և գանձապետին ստորագրութիւնը Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ կը ներկայացուի դրամատան, որն որ պէտք է ճանչնայ և ընդունի միայն նոր ստորագրութիւնները :

Յօդուած 18.— Գանձապետը և քարտուղարը, Դիւանին որոշումը առանց ստանալու ոչ մէկ դրամ ծախսելու, ոչ մէկ գրութիւն տեղ մը ղրկելու և կամ թղթակցութիւն ընելու արտօնութիւն չունին :

ՄԱՍՆԱՃԻՒԴԻՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐԸ

Յօդուած 19.— Մասնաճիւղերը իրենց անդամաց մօտաւոր զարգացման վիճակին բարւոքման և իրաւունքներու պաշտպանման պիտի աշխատին և առեւտրեան ժողովներ կազմակերպելով ընկերվարութեան ծաւալման պիտի աշխատին :

Յօդուած 20.— Մասնաճիւղերը իրենց ընտրողական շրջանակին մէջ երեսփոխան և քաղաքապետական ընտրութեանց մէջ կուսակցութեան ընտրելիք մէկ թեկնածուին յաջողութեան պիտի օգնեն :

Յօդուած 21. — Մասնաճիւղերու վարչութիւնը առ նուազն շաբաթը անգամ մը պէտք է նիստ գումարէ և տրուած որոշումները յատուկ տետրակին մէջ արձանագրէ: Այս որոշումները վարչութեան անգամներուն կողմէ կը ստորագրուին: Մասնաճիւղերը իրենց բոլոր գործերուն և գործունէութեան մասին կեդրոնական վարչութեան տեղեկագիր մը կը յանձնեն:

Յօդուած 22. — Մասնաճիւղերը կուսակցութեան անդամակցելու փափաքող և ընդհանուր հիմանց զբաղուի մէջ յայտնուած յատկութիւնները ունեցող ընկերները կ'ընդունին իբրեւ թեկնածու: Նախ և անոր կուտայ անոր մէկ ամսոյ համար առժամեայ վաւերագիր մը և թեկնածուին 3—5 չափով երկու կենդանագիրները և ժանրամասն նկարագիրը կեդրոն. վարչութեան կը յղէ: Կեդր. վարչութիւնը նոյն թեկնածուին կուսակցութեան մէջ մանկուն հաւանութիւնը տալէն յետոյ, բուն ինքնութեան վաւերագիրը ղրկելու պարագային, առժամեայ վաւերագիրը ետ կ'առնուի և յիշեալ ընկերին երրորդ կենդանագիրը կը ներփակուի մասնաճիւղին անդամներուն յատուկ տետրակին մէջ:

Յօդուած 23. — Այն վարչութիւնները՝ որոնք իրենց պաշտօնը ըստ արժանւոյն չեն կրցած կատարել, կամ թէ այդ կը հաստատուի ղրկուած քննիչներուն քննութիւններէն անմիջապէս կը փոխուին:

Յօդուած 24. — Այն մասնաճիւղերը, որոնք կեդ. վարչութեան քաղաքականութեան և ընդհանուր գործունէութեանց հակառակ կը վարուին, կեդրոնական վարչութեան որոշումով անմիջապէս կը փակուին և

դանուած չարժուէ և անչարժ կալուածները և սքնտուկին զրամը կեդր. վարչութեան կողմանէ կը գրաւուին:

Յօդուած 25. — Մասնաճիւղերը իրենց եկամուտին մէկ երրորդը իրենց պատկանեալ կեդրոնական խորհուրդէն, կեդրոնական խորհուրդն ալ կեդր. վարչութեան ղրկել պարտաւոր է, մնացեալ գումարը իբրեւ պահեստի գումար պէտք է մնայ:

Յօդուած 26. — Եթէ կեդրոններու և մասնաճիւղերու ընկերներէն մին ուրիշ մասնաճիւղ մը կամ կեդրոն մը փոխադրուիլ ուզէ, հաշիւը տեսնուելէ յետոյ, վարչութեան կողմանէ կ'ընուած վաւերագիր մը ստանալով, միւս մասնաճիւղը կամ կեդրոնը կը փոխադրուի:

Յօդուած 27. — Մասնաճիւղերը գործելու ազատութիւն ունին կուսակցութեան սկզբունքներուն յառաջդրմութեան և անոր զարգացման վերաբերեալ խնդիրներու մէջ:

Յօդուած 28. — Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ հիւանդաց յանձնաժողովին կանոնադրութեան համեմատ, հիւանդութեան պատճառաւ աշխատելու անկարող անդամներուն պէտք եղած դրամական օգնութիւնը ընկու պարտական է:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդուած 29. — Հինգ մասնաճիւղեր, կեդրոնական վարչութեան հրամանը և որոշումը ստանալով իրենցմէ մէկ մասնաճիւղը իբրեւ կեդրոնական խորհուրդ կ'ընդունին:

Յօդուած 30. — Կեդրոնական խորհուրդ կարգուած մասնաճիւղին գիւանը կը կազմուի Կեդր. վարչութեան կողմէ ընտրուած կամ անուանուած մէկ նախագահէ, մէկ քարտուղարէ և մէկ գանձապետէ և անոնցմէ ընտրուած չորս անդամներէն:

Յօդուած 31. — Կեդր. խորհուրդները, ասոնցմէ զառ խնդիրներու մէջ, մասնաճիւղերու յար և նման իրաւասութիւններ և պարաւանութիւններ ունին:

Յօդուած 32. — Կեդրոնական խորհուրդներէ իրենցմէ կախում ունեցող մասնաճիւղերուն գործունէութիւնը կը կազմակերպեն և կը քննեն և այս մասին իրենց ստացած կամ խմբագրած տեղեկագիրները կեդրոնին կը ղրկեն:

ԿԵՂՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Յօդուած 33. — Կեդրոնական վարչութիւնը ունի գիւան մը որ գործաւոր ըլլալու պայմանաւ հետեւեալ կերպով եօթը անդամներէ բաղկացած է. մէկ առանապետ, որ է ընդհ. նախագահ՝ մէկ քարտուղար, մէկ գանձապետ և չորս անդամ, այս գիւանը ունի հինգ տարուան շրջան կ'անուանուի և կը փոխուի հիմնադիր ընկեր Հիւսէյին Հիւմի և Նամըզի կողմէ, նոյնպէս Կեդրոնական վարչութեան մէջ կայ, սոյն գիւանին կողմէ կարգուած տասներկու հոգիէ բաղկացեալ գործօն մասնախումբ մը:

Յօդուած 34. — Ասոնցմէ զառ կայ նաև տասներկու հոգիէ բաղկացած գիտական մասնախումբ մը և հիւանդ գործաւորներու և անոնց ընտանիքին օգ-

նութեան մասնախումբ» անունով ուրիշ մասնախումբ մը որ բաղկացած է մէկ նախագահէ, մէկ քարտուղարէ, մէկ գանձապետէ և երկու անդամէ: Գիտական մասնախումբին պաշտօնն է զբաղիլ լրագիր և հանդէսներու հրատարակութեամբ, բանախօսութեանց կազմակերպութեամբ, վերջապէս ընդհանուր կերպով ժողովուրդին մէջ ընկերվարական գաղափարներուն տարածման համար ամէն տեսակ միջոցներու գործադրութեամբ: «Հիւանդ գործաւորներու և անոնց ընտանիքներու օգնութեան» մասնախումբին պաշտօնը բացատրուած է հիւանդաց յանձնաժողովի կանոնադրութեան մէջ: Վարչութիւնը կ'անուանէ և կը փոխէ գիտական և հիւանդաց մասնախումբերու անդամները:

Յօդուած 35. — Այս չորս մասնախումբերը ի մի հաւաքելով ընդհանուր ժողով մը կազմեն որ ունի խորհրդակցական ժողովի հանգամանք: Այս ընդհանուր ժողովը նիստի հրաւիրելը վարչութեան իրաւասութիւնն է:

Յօդուած 36. — Կեդրոնական վարչութեան գանձապետը կ'ընտրուի և կ'անուանուի վարչութեան անդամներէն և վարչութեան քուէներու միաձայնութեամբ:

Յօդուած 37. — Կեդրոնական վարչութեան պաշտօններն են, կուսակցութեան նոր անդամներ արձանագրել, ոմանք հեռացնել, կազմել և հատուտեալ մասնաճիւղեր և կեդրոնական խորհուրդներ, մասնաճիւղերուն եւ կեդրոնական խորհուրդներուն գործելակերպը, թելադրել և շարունակելի ընել, պատգամաւորական ժողովը (քօնկրէ) նիստի հրաւիրել, երես-

փոխանութեան թեկնածուները ցոյց տալ և ուրիշ անոնց նման զբաղումներ. նոյնպէս ունի իրաւասութիւնը գործադուլի որոշում տալու, զայն կազմակերպելու և վարելու:

Յօդուած 38.— Կեդրոնական վարչութիւնը ի՞նչ ներայ մէջմէկ պատգամաւոր մասնաճիւղերու կեդրոնական խորհուրդներու մօտ, աւագանիայ կամ մշտնջենաւոր: Մյս պատգամաւորները պաշտօն ունին ապահովելու բարւոք վարչութիւնը մասնաճիւղի և կամ կեդրոնական խորհուրդի գործերուն և կէտ առ կէտ գործադրութիւնը ներքին կանոնադրի տրամադրութեանց և հսկելու կեդրոնական վարչութեան հրամաններուն և հրահանգներուն արագ գործադրութեան և հպատակութեան և այլն:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԳԱՄԱՆՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ (Գօնկրէ)

Յօդուած 39.— Ընդհանուր Պատգամաւորական Ժողովը կը գումարուի տարին անգամ մը մասնաւանդ Սեպտեմբերի սկիզբը, միմիայն կեդրոնական վարչութեան հրաւերով և կը կազմուի բոլոր մասնաճիւղերու կեդրոն ղրկած պատգամաւորներուն հաւաքումովը:

Յօդուած 40.— Պատգամաւոր մը կրնայ ներկայացնել միմիայն մէկ մասնաճիւղ: Այն մասնաճիւղերուն համար որոնք չեն կրնար պատգամաւոր ղրկել, կեդրոնական վարչութիւնը կրնայ ընտրել փոխանորդ մը:

Յօդուած 41.— Մասնաճիւղերու պատգամաւոր-

ներուն անմիջական ծախքերը կը վճարուին մասնաճիւղի անուակէն: Պէտք է իրենց ձեռքը ունենան մէջ մէկ յանձնարարագիր և տեղւոյն ընդհանուր գործերուն մասին կանոնաւոր տեղեկագիր մը և տետրակ մը ուր արձանագրուած ըլլայ տարուան մը միջոցին կեդրոնական վարչութեան ղրկուած ամէն ատաքումները:

Յօդուած 42.— Պատգամաւորական Ժողովին կը նախագահէ կուսակցութեան նախագահը, ատենադպիրի պաշտօնը կը կատարէ ներկայ գտնուող անդամներուն և պատգամաւորներուն մէջէն մին, որ քուէարկութեան իրաւունքով ընտրուած է:

Ծ ր ա գ ի ր

Ընկերվարութիւնը, կը նշանակէ անհավասարութեան և անարդարութեան վրայ հիմնուած ներկայ ընկերութեան հիմնական կազմութեան մէջ փոփոխութիւններ մտցնել և զայն տանելի վիճակի մը հասցնել:

Այս բանին հասնելու մամար ընդունուած հիմնական պահանջները հետեւեալներն են:

1.— Գործաւորական և առևտրական միջնորդները հասարակական սկզբունքներու վրայ հիմնել:

2.— Նոյն նպատակը հետապնդող մարմիններու հետ միջազգային գործակցութեամբ աշխատակցիլ:

Ընկերվարական կուսակցութիւնը հիմնական պահանջներուն իրականացման ակնկալութեամբ ընդհանուր բարեփոխումներ կատարելու կը ձգտի:

ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

1.— Ամէն տեսակ ընտրութիւններ պիտի ըլլան անմիջական, ընդհանուր և համեմատական քուէարկութեան զրութեամբ:

2.— Ընտրութեանց չրջանը 2 տարիի զեղչուիլ և բարձրացում երեսօթիտաններու թուոյն:

3.— Մամուլի ազատութիւն և հրապարակային ժողովներու ազատութիւն:

4.— Վէճի անարկայ եզոզ միջադպային խնդիրներու մէջ իրաւարարութեամբ հարթելու համար մէկը իրաւարար կարգել:

5.— Կրօնքը ընդունիլ իրրեւ անհատական խնդիր:

6.— Հանրային կրթութեան ամէն տարիճանները ձրի պիտի ըլլան:

7.— Մահուան պատիժի ջնջում, ձրի դատաւարութիւն:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

8.— Զնջում մարդկային կենսական պէտքերուն ծառայող առարկաներուն վրայ առնուած տուրքերուն: Յառաջատուական տուրք մանաւանդ ժառանգութեան վրայ:

9.— Անհրաժեշտ պէտքերու արտադրութեան և պատրաստութեան աշխատող հողագործ, գործաւոր և ուրիշ աշխատաւորներէն ոչ մէկ տուրքի գանձում:

10.— Բարձրացում տուրքերու որ կը գանձուին չափութեան և զրօտանքի նիւթերէն ինչպէս նաև

զիշուած և առանց օգտակարութեան մնացած ստացուածքներէն:

11.— Ազգայնացում կամ պետականացումով ղեկավարուող երկաթուղիներու, հանքերու, զրամատուններու, ընկերութիւններու և ասոնց նման աղւտեսական հաստատութիւններու, ինչպէս նաև արգիւնաբերական և գործարանական միջնորդներու:

ԴՐԱՄԱԶՈՒՐԿ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

12.— Դրամատէր դասակարգին բռնակալութեան տակ ճնշուած փոքր վաճառական, հողագործ, գործաւոր և այլն աղքատ և աշխատաւոր դասակարգին պաշտպանութիւնը ապահովել և այս մասին պէտք եղած հաստատութիւնները կազմելու նպատակով ձեռնարկներ ստանձնել:

13.— Արուեստներու, վաճառականութեան և երկրագործութեան մէջ աշխատաւորութիւնը օրէնքին պաշտպանութեան տակ առնել:

14.— Շարաթը մէկ անգամ հանգիստ, այսինքն գործատէրները եօթը օրուան մէջ վեց օրէն աւելի աշխատութեան չպիտի կրնան պարտադրել:

15.— Աշխատութեան տեւողութիւնը օրական 8 ժամի իջեցնել:

16.— 14 տարեկանէն վար եղող մանչ և 16 տարեկանէն պզտիկ աղջիկ տղաքները աշխատեցնելէ արգիլել: Զափահանները կէս օր տեւողութեամբ և իրենց դատարարակութեան և դորդացման համեմատող զբաղումով աշխատեցնել:

18

17.— Կիներու և տղաքներու դիշերային աշխատութիւնը արգիլել: Նոյնպէս արգիլել դիշերային աշխատութիւնը բոլոր այն արհեստներու մէջ որոնց համար անհրաժեշտ պէտք չի տեսնուիր գիշերն ալ աշխատել:

18.— Արուեստի, վաճառականութեան և երկրագործութեան մէջ աշխատող գործաւորներու և անոնց միջակորեակ դասակարգի արհեստաւորներուն (էս-նաֆ) ու թաղապետութեան ընկերակցութեամբ միութիւն կազմելով իրենց օրական նուազագոյն չափով դիշերու հաստատումը:

19.— Գործատէրերը թէ աուգանքի և թէ տարբեր եղանակով գործաւորին օրականէն ղեղչելու իրաւունք պիտի չունենան: Գործարաններու և ճարտարարուեստական հաստատութեանց յատուկ կանոնադրութեան խմբագրութեան մէջ գործաւորներու մասնակցութիւնը:

20.— Ապահովել գործատեղիներու, գործարաններու, արհեստանոցներու և հանքերու և նման վայրերուն առողջապահական պայմաններու հսկողակ չըլլալու եղանակով պահպանումը և սյգ վայրերը պետութեան և գործաւորական սենտիքաներու կողմէ ընտրուած քննիչներուն հսկողութեան տակ պահել:

21.— Վաճառականութեան, երկրագործութեան և արուեստի ամէն ճիւղին մէջ բոլոր օրավարձով աշխատողներուն համար «Բրոտովի» կոչուած գործատէրերէ և գործաւորներէ ընտրուած և կազմուած հասարար դատարաններուն հաստատումը և գործաւորա-

կան նախադրութեան մը կազմութիւնը և ասոր ալ անկարելիութեան պարագային, «Գործաւորներու զրադմանց դիւան» անուամբ հանրօգուտ շինութեանց նախադրութեանէն կարգեալ դիւանի մը հաստատումը:

22.— Բանտարկեալներու աշխատութեանց մեղաշնորհի դրութեան վերածումը:

23.— Բանտարկեալներու աշխատութեան վարձքը պէտք է ըլլայ սենտիքայի մասնակից գործաւորներուն վճարուած վարձքին հաւասար:

24.— Գործաւորներու գործադուլի ազատութիւնը արդար կը համարուի:

25.— Բնական և տնտեսական վտանգներու դէմ ապահովագրական հաւաքական ընկերութիւններ հաստատել:

26.— Գործադուլի, ծերութեան, անկարողութեան, արկածի կամ հիւանդութեան ժամանակ, կեանքի մէջ անխուսափելիօրէն պատահած այս փորձանքներուն դէմ կազմել և հաստատել հասարակական ընկերութիւն մը որ վաճառականութեան, երկրագործութեան և արուեստի աշխատաւորներուն ընդհանուրին համար գործադրելի իրերաօգնութեան նպատակ տեսնայ:

27.— Գործաւորներու օրականներէն ոչ մէկ դրամ չգանձուելու պատճառով 2/3ը դրամատէրներու և անոնց միջնորդները եղող գործատէրերու կողմանէ և 1/3ն աւ պետութեան կողմանէ վճարուելու պայմանով հանգստեան անտուկներու հասարակական ընկերութիւն մը հիմնել:

29.— Հասարակական ընկերութեան վարչական գործերուն մէջ աշխատաւորութեան մասնակցութիւնը և զօնթրօլի իրաւունքը:

Կանոնագիր

ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՕՆ ՄԱՐՄՆՈՑ

Յօդ. 1. — Ամէն մասնաճիւղի և կեդրոնական խորհուրդի մէջ կազմուած է մէյ մէկ գործօն մարմին որուն պաշտօնն է ներկայ կանոնադրին տրամադրութեանց ամբողջական գործադրութիւնը :

Յօդ. 2. — Այն մարմինները կազմուած են մասնաճիւղերու մէջ հինգ և կեդրոնական խորհուրդներու մէջ եօթը հոգիէ որոնց մէջ մէկ նախագահ և մէկ քարտուղար կ'ըլլայ :

Յօդ. 3. — Գործօն մարմինն նախագահը, քարտուղարը և անդամները մասնաճիւղին կամ կեդրոնական խորհուրդին վարչութեան կողմէ կ'անուանուին, բայց չեն կրնար իրենց գործունէութիւնը սկսիլ առանց կեդրոնական վարչութեան կողմէ իրենց պաշտօնը հաստատուելու :

Յօդ. 4. — Այն գործօն մարմինները որոնք իրենց պաշտօնը ըստ արժանւոյն չեն կատարեր, անմիջապէս

կը փոխուին պատկանեալ վարչական խորհուրդին որոշումով և կեդրոնական վարչութեան հաւանութեամբ և վաւերացումով :

Յօդ. 5. — Ներկայ կանոնադրին տրամադրութիւնները չը յարգող և իրենց պաշտօնը չը կատարելը կեդրոնական վարչութեան զրկած քննիչներուն կողմէ եթէ նշմարուի այն գործօն մարմինը և պատկանեալ մասնաձիւղի վարչական անդամները անմիջապէս կը փոխուին և անոնց մասին պէտք եղած օրինական գործողութիւնը կը կատարուի :

Յօդ. 6. — Գործօն մարմինները առնուազն չաթիւ մէկ անգամ նիստ կը գումարեն և վարչութեանց իրենց յանձնած գործերը կը քննեն և իրենց պաշտօնին վերաբերեալ խնդիրներու մասին կը խորհրդակցին :

Յօդ. 7. — Այս մարմինները ամէն ամիս կը խմբադրեն երկու օրինակ տեղեկագիր մը, որուն մէկ օրինակը կեդրոնական վարչութեան ձեռքը հասնելու պայմանաւ երկուքն ալ պատկանեալ մասնաձիւղին կը ղրկեն :

Յօդ. 8. — Գործօն մարմիններուն տուած որոշումները նախապէս վարչութեանց հաւանութիւնը և վաւերացումը ստանալէ յետոյ գործադրութեան կը դրուին :

ԳՈՐԾՕՆ ՄԱՐՄԻՆԻՆ ՊԱՇՏՏՈՆՆԵՐԸ

Յօդ. 9. — Մասնաձիւղի անդամներէն անոնք որ կարգաւ գրել գիտեն ու դաստիարակութիւն ունին կը ընտրուին մասնաւանդ իբրեւ անդամ գործօն մարմիններուն :

Յօդ. 10. — Գործօն մարմիններու անդամները իբրեւ անդամները յետագայ պաշտօնները կատարելու պարտականութիւն ունին :

Ա. — Յարգել ծրագրին և ներքին կանոնադրին տրամադրութիւնները և չինայել ոչ մէկ ջանք ամբողջ ընկերներուն կողմանէ անոնց գործադրութեան :

Բ. — Բրօքականտ ընել ամէն տեղ ի նպատակ մեր սկզբունքին և դիւրացնել ընկերներուն աւելնալը և ընկերվարութեան արագ տարածումը :

Գ. — Ծայրաստիճան զգուշութիւն որպէս զի մեր կուսակցութեան մէջ մանող ընկերները ըլլան : ամեն տեսակ արատէ և թերութենէ զերծ և բարի վարքի տէր :

Դ. — Մեր կուսակցութեան ընկերներուն միջեւ ծագելիք ամէն տեսակ թիրիմացութիւններն ու չար խորհուրդներն արգիլելու ջանալ և խնդրոյն հաղորդակից ընել պատկանեալ մասնաձիւղին վարչութիւնը :

Ե. — Պէտք եղած բարի թելադրութիւններն ընել մեր սկզբանց և քաղաքականութեան դէմ խօսող անձերուն :

Զ. — Հսկել գործադրութեան այն միջոցներուն որոնցմով պիտի ապահովուի կանոնաւոր վճարումը ընկերներուն ամսարաժինին :

Է. — Պէտք եղած ժամանակ հիւանդաց յանձնաժողովին անդամներուն օգնել և մասնաձիւղին անդամակից կողմներուն ոչ մէկուն զրկումին առիթ տալ :

Ը. — Ընկերներուն անիրաւութիւն նշաւակ ըլլալու

պարագային, քննութիւն կատարել և մասնաճիւղին վարչութեան տեղեկագրել:

Բ. — Վարչութիւններէն իրենց յանձնուած գործերը չուփափոյթ հետապնդել և առ առաւելն մէկ չաքաթէն պատասխան տալ:

Ժ. — Զանալ ընդհանուրին ծանօթացնել մեր սկզբունքներն և նպատակները, և ասոր համար յանձնարարել բոլոր ընկերներուն այն օրաթերթին ու պարբերականները, որոնք կը տարածեն Ընկերվարական գաղափարները:

Յօդուած 11. — Գործօն մարմիններու անգամաց ի պահանջել հարկին նախատեսած ծախքերը պէտք է ենդարկուին:

Յօդուած 12. — Ներկայ կանոնադրութեան մէջ յաւելուած և կամ սրբադրութիւն մը քնել եթէ պէտք լլայ, պէտք է այդ մասին կեդրոնական վարչութեան որոշումը:

Կանոնադրութիւն

ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴԱՑ ՍՆՏՈՒԿԻՆ

Յօդուած 1. — Ամեն մասնաճիւղներու և կեդրոնական խորհուրդներու մէջ, Թուրքիոյ Ընկերվարական կուսակցութեան անգամակցող ընկերներուն իրենց կամ ընտանիքին հիւանդութեան միջոցին օգնութեան հասնելու համար կազմուած է մէյմէկ «Հիւանդութեան Սնտուկ»:

Յօդուած 2. — Այս սնտուկները մասնաճիւղներու մէջ մէկ նախագահ, մէկ քարտուղար, մէկ գանձապետ և 2 անդամէ բաղկացեալ 5 հոգինոց յանձնախումբ մը կը վարէ. իսկ կեդրոնական խորհուրդներու մէջ ալ 7 հոգիէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կը վարէ:

Յօդուած 3. — Յանձնախումբին անդամները կորոշուին մասնաճիւղին կամ կեդրոնական խորհուրդին վարչութենէն, սակայն անոնց պաշտօնները կեդրոնական վարչութենէն վաւերացուելու չեն կրնար գործել:

Յօդուած 4.— Սոյն կանոնին համեմատ չկազմուած և այս կանոնադրութեան տրամադրութիւնները չը յարգող յանձնախումբը և անոր վարչութեան անդամները կը փոխուին և անոնց գեմ օրինական հետապնդում կը կատարուի:

Յօդուած 5.— Այս յանձնախումբերը առնուադն չաբաթը մէկ անգամ կը գումարուին և իրենց տեղի ունեցած գիմումները չուտ ընդ փոյթ քննելու համար անմիջապէս արաատովոր նիստ կընան գումարել:

Յօդուած 6.— Յանձնախումբերը ամեն ամիս կանոնաւորաբար կը խմբագրէ տեղեկագիր մը սնտուկին ելմտական վիճակին և մատուցած ծառայութիւններուն մասին երկու օրինակ, որոնցմէ մին կեդրոնական վարչութեան ղրկուելու պայմանաւ երկուքը միասին մասնաձիւղին կը ղրկուի:

Յօդուած 7.— Յանձնախումբերուն տուած որոշումները, վարչութեան հաւանութեամբ գործադրութեան կը գրուի:

Յօդուած 8.— Իրենց պաշտօնները ըստ արժանւոյն չկատարող յանձնախումբերը անմիջապէս պատկանեալ մասնաձիւղերու վարչական խորհուրդներուն որոշումով և կեդրոնական վարչութեան հաւանութեամբ կը փոխուին:

Յօդուած 9.— Յանձնախումբին կողմէ տեղի ունեցած ամբողջ ծախքերը, ստորագրութեան փոխարէն կը կատարուին: Յանձնախումբէն օգնութիւն ստացողները, ի փոխարէն, պարտին ստացագիր մը տալ:

Յօդուած 10.— Կուսակցութեան պատկանող մաս-

նաձիւղի հիւանդաց սնտուկին ամսական 20 դրշ. վճարել պարտական են:

Յօդուած 11.— Յանձնախումբին սնտուկին մէջ միայն 50 օսկիի չափ գումար մը կընայ մնալ: Աւելին կեդրոնին և նախագահին և յիշեալ հիւանդաց յանձնախումբին նախագահ, քարտուղար և գանձապետին ստորագրութիւններով իսկ գաւառները պատգամաւորներու և նոյնպէս յիշեալ յանձնախումբերուն նախագահին, քարտուղարին և գանձապետին ստորագրութեամբ և հիւանդաց յանձնախումբին պաշտօնական կնիքով գրամատուն կը յանձնուին:

Յօդուած 12.— Երեք ամիս այս սնտուկին ամսաւ՝ վճարը չվճարող ընկերները յանձնախումբէն ոչ մէկ կեդրուով օգնութիւն պահանջելու իրաւունք ունին:

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼՈՒ ՊԱՐԱԳԱՆՆԵՐ

Յօդ. 13.— Յանձնախումբը, զաղղիական օրէնքներով և ջննդաբերութեան և անոր հետեւանք եղող հիւանդութիւններուն ենթակայ եղող ընկերներուն, ընտանիքներուն ինչպէս նաև մեռնողներուն ընտանիքներուն օգնութիւն պիտի ընէ:

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Յօդ. 14.— Յանձնախումբէն օգնութիւն պահանջելու համար պէտք է հիւանդութիւնը իմացնել:

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0040294

